

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРДЕНУ ЄЗУЇТІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЯПОНІЇ У ДРУГІЙ  
ПОЛОВИНІ XVI СТОЛІТТЯ**

Актуальність теми. У кінці першої половини XVI ст. на територію Японії, яка поринула на той час у міжусобні війни, припливають перші християнські місіонери на чолі із Франциско Ксав'є, який заклав основи проповідницької діяльності у країні Вранішнього сонця.

Актуальність даної теми полягає в об'єктивному дослідженні діяльності єзуїтів у Японії в другій половині XVI століття, становище ордену в період міжусобних війн та стосунки із населенням країни. Також вагомої уваги заслуговує і виявлення основних причин, які призвели до прийняття християнства японцями різного соціального становища.

Мета дослідження. Виходячи із актуальності теми та враховуючи досягнення сучасної історіографії, на основі опрацьованої спеціальної літератури, метою даної статті є об'єктивне вивчення успішної проповідницької роботи ордену єзуїтів на території Японії. Ґрунтовному аналізу підлягає специфіка їхньої роботи із населенням країни, а також їх роль у культурно-духовному розвитку Піднебесної, як одному із ключових аспектів початку японсько-європейського культурного діалогу.

Історіографія і джерельна база проблеми. У дослідженні історії Японії періоду Сенґоку дзидай, вагомої уваги заслуговує вивчення місіонерської діяльності ордену єзуїтів у той період. Даним проблемним питанням цікавилися як західні, так і східні дослідники. Серед перших можна виділити Чарльза Боксера «Cristian in Japan. 1549–1560», який виділяє основні факти їхньої уваги [4, с. 5]. До східних, ми можемо віднести Анно Мсакі «Нагасакі – місто єзуїтів. Товариство Ісуса в Японії у XVIст.» [1].

Початок християнської місії у Японії розпочинається із появою на цих землях Франциска Ксав'є, який у 1549 р. приплив на о. Косю в Каґосіму. Там його зустрів дайме Сімадзу Такіса, який, намагаючись поліпшити торговельні відносини із європейцями, дозволив Ксав'є проповідувати на своїх землях. Франциску вдалося навернути у християнство близько ста людей. Але вже через рік, він був вимушений припинити свою діяльність, через те, що сподівання дайме не виправдалися [1].

Для легітимізації своєї місії, Ксав'є направився в Кіото до імператора, але побачивши у якому стані знаходиться столиця, він вернувся із нічим. Та після цього він зустрівся із дайме роду Ямаґучі Оуті Йосітака, який дозволив проповідницьку діяльність. За декілька місяців, Ксав'є охрестив п'ятсот японців [2].

Протягом двох років свого перебування у Японії Франциску Ксав'є вдалося утворити християнські общини у Каґосімі, Хірадо, Бунґо та Ямаґучі і навернути близько двох тисяч людей. Після його відпливу, місіонерська діяльність продовжилася і вже у 1559 р. відомий єзуїт Гаспар Вілела, домігся указу імператора, який дозволяв їм проповідувати і ніхто не мав стояти місіонерам на заваді. Кількість єзуїтів зростала, але все одно бракувало кадрів. У 1560 р. їх було шість, а 1564 р. 12 [4, с.11–12].

Заслуговують уваги відносини єзуїтів із Нобунаґою. Надзвичайно важливу роль відіграв місіонер Фройш, який залишив хорошу думку про себе у розмові із Одою. У 1569 р. дайме Оварі дозволив єзуїтам оселитися у Кіото. Також завдяки його пожертвам було побудовано Церкву Внебозаття Богородиці в столиці (1575–1576), а також дім Товариства Ісуса та семінарію в Адзучі [5, с. 56]. Саме за часів правління Нобунаґи, місія єзуїтів зазнала найбільшого розквіту. До християнства навернувся Такаямі Укон, який дозволив побудувати церкву у Такацукі. На його землях кількість віруючих зросла до 8 тисяч людей, а загальна кількість в центральній Японії становила 15 тисяч. До смерті Нобунаґи у Японії за деякими мірками нараховувалося до 200 церков і 150 тисяч християн. Велику заслугу в цьому має єзуїт Аллесандро Валіньяно [3].

Згортання місіонерської місії, але не її завершення, розпочалося з 1587 р., коли Тотойомі Хідейоші видав указ, згідно якого єзуїти мали покинути країну за 20 днів [3].

Як ми спостерігаємо, за менше як за півстоліття місія ордену єзуїтів зазнала значного успіху. Але тоді залишається питання, як вони змогли охрестити японців різних соціальних станів? Даючи відповідь на дане питання, ми звертаємо увагу на те, якими методами вони це робили. У цьому треба згадати Аллесандро Валіньяно, який зрозумів, що для успішної місії потрібно не користуватися тими методами, які діяли у Європі. Аллесандро був за адаптацію проповідницької діяльності до традицій японців, що дало вагомий плюс. Місіонери вчили японську мову та культуру, перекладали книги [4, с. 17]. Наступним чинником, що призвів до цього була сама структура християнства. У буддизмі люди перероджуються до тих пір, доки не досягнуть Нірвани. Християнство запропонувало інший спосіб, який зацікавив простих селян [6]. Так, для даїме ця віра відгравала більше політичне, та економічне становище. Але і серед них були ті, які ставали якими християнами. Прикладом є Омура Сумітада, який видав указ, за яким усі люди його землі мали хрестися [4, с. 20].

Найцікавіше питання постає щодо воїнів-самураїв, які керувалися «Кодексом Бусідо», за яким у разі невдачі воїн робив сеппуку. Нова релігія це забороняла, але самураї її все одно приймали. Прикладом є Конісі Юкінга, який програвши битву, відмовився від цієї традиції, а помер як злочинець (відрубали голову). Головна причина, через яку деякі самураї переходили у християнство – є боротьба за віру. Саме через це, самураї, як почесний стан Японії переходили у католицизм [6].

Ще однією причиною, яка слугувала для зміни віри, було зацікавленість японців у чомусь новому. Адже відносини із європейцями принесли населенню нові речі, які ті в свою чергу активно використовували: одяг, меблі, посуд, годинник [5, с. 57].

Згадуючи усе вище написане, можна зробити висновок, що проповідницька діяльність єзуїтів, розпочата Франциско Ксав'єр дала вагомий внесок як у духовну історію Японії, так і в історію християнства, загалом. Так, повноцінної християнізації не відбулося, але поштовх, який дозволив залучити японців до християнства був зроблений, і досить вдало. Саме внутрішнє становище країни: міжусобні війни, повстання, конфлікт з буддистами та політика сьогуна, призвели до його спадання, але аж ніяк не до знищення, тому що християнство існувало, хоч і підпільно.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Christian in Kyushu: A history how Jesus was introduced, accepted, and ousted from Japan. URL: <https://www.tofugu.com/japan/history-of-christianity/>
2. Studies on the Jesuit Japan Mission. URL: [https://referenceworks.brillonline.com/entries/jesuit-historiography-online/studies-on-the-jesuit-japan-mission-COM\\_196472](https://referenceworks.brillonline.com/entries/jesuit-historiography-online/studies-on-the-jesuit-japan-mission-COM_196472)
3. Деятельность миссионеров в правление Оды Нобунага и Тоетоми Хидэеси. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/deyatelnost-missionerov-v-pravlenie-ody-nobunaga-i-toetomi-hideesi>
4. Женихов М. Б. Христианство в Японии до середины XIX века: вып. квалиф. работа, студ. IV курса отдел. ист. Японии. Санкт-Петербург, 2016. 53 с.
5. Коваленко О. Самурайські хроніки: Ода Нобунага. Київ: Дух і Літера, 2013 960 с.
6. Отцы иезуиты в Стране восходящего солнца, или Как Япония чуть не стала католической страной. URL: <https://history.wikireading.ru/153960>

*Стецюк Юля*

*Науковий керівник – доц. Федорів Ірина*

#### **ВКЛАД АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО В РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СХОДОЗНАВСТВА**

Геній, не підвладний часові – такі слова можна знайти на сторінках підручників, монографій, спогадів багатьох українських діячів, коли згадується про Агатангела Кримського – українського історика, орієнталіста, славіста, перекладача та письменника, одного із фундаторів першої української Академії наук. Але найбільше А. Кримський відомий як один із найвизначніших світових дослідників Сходу. Він став автором численних наукових праць, присвячених історії та культурі країн Сходу, зокрема арабських країн, окрім того, фундаментальних праць, пов'язаних з вивченням джерел та історії ісламу, писемності та